

Следващите няколко години отлетяха бързо, като сън – задомявахме се. Най-последно получихме жилище! По този случай, в кабинета на Секретаря, подписах окончателната капитулация: "Аз, долуподписаният, имам занапред право на жилище, ще работя в ЗУКИД десет години за отработване на жилището, което е негова собственост и ми е предоставено за ползване. В противен случай съм задължен в тридесетдневен срок от прекратяването на трудовия договор да го напусна..." По какво се различавам от средновековния крепостник, който обработва нива от църковното имение? В договора, който пазя, администрацията показва истинското си лице. За да живея в нейния феод, трябва да опъвам шия още цяло десетилетие. За да работя, трябва да живея някъде. Кръгът е затворен. На колко ли години ще бъда, когато отработя този нищо и никакъв покрив над главата? Ще бъда човек на средна възраст, който вече е привикнал със своя кафез. Ще имам ли сила да започна нещо ново, да сменя бюрото си, шефовете, работата? Кой ще ме приеме на някое друго място? Никой не приема охотно чиновници на средна възраст. Все пак подписах почти без колебание, по-щастлив от всякога, че най-последно се освободихме от робството на свирепите хазяйки. Наистина, попаднахме под друг ярем, но той е много по-удобен, защото надзирателите ни са безлични, почти абстрактни. По-лесно се служи на абстракция. Апартаментът беше съвсем празен. Изтеглих три големи заема за обзавеждане и така още повече затегнах примката. Няма самоубиец, който да не отиде на дъното, колкото и изкусен плувец да е, щом на шията му висят три тежки камъка! Сега вече не мога да напусна мизерната си служба, дори и да ме освободят заедно с апартамента: трябва редовно да изплащам заемите. Наистина, това апартаментче от

трийсет и четири квадрата никой от ЗУКИД не искаше да вземе. Намира се на дванайсетия етаж на един нов блок, точно под бетонната плоча. Да го обитаваш през лятото е като да живееш под нажежен котлон. През зимата се чувствах в него като в изтребител, направен на решето, който несигурно се отправя към базата; през него свистяха всички бурни белградски ветрове, колкото са на брой, свирейки ледените си симфонии. Но все пак, никога през живота си не видях нещо по-хубаво от това високо гнездо, което сега е абсолютно наше, само наше! Най-после мога да тропам с вратите и да си пея в миниатюрната баня! Първата нощ прекарахме, настанени на голия под. Вслушвахме се в празното ехо и пукането на новия паркет. Всъщност заехме апартамента си незаконно. Блокът още не беше напълно завършен. Живяхме една седмица без ток, вода, асансьор и парно, като си варяхме супа на свещ. Всички обитатели бяха въоръжени с пищови, брадви и сатъри, един дори и с ловджийска пушка – бояхме се да не би някой да се настани в апартаментите преди нас. Това бяха вълшебни нощи с бяло вино. Чертаехме с тебешир по паркета бъдещето разположение на нещата, любехме се и искахме да победим. Всяка завеса, всяка етажерка за книги, стол или чаша, представляваше нова победа, която да отпразнуваме. Тогава още не си задавахме въпроса какво ще стане, когато накрая изпълним малкия си дом с вещи. Как е прокълнат човекът! Все не ни достигаше нещо, за да бъдем напълно щастливи. Затова и не забелязахме, че покъщнината започва да ни задушава. В треската на трупането забравихме за себе си. Минаваха дни и нощи, без да се погледнем очи в очи. Погледите ни останаха приковани към витрините с мебели, мокети, битова техника, разни дреболии. Онова, което не успя да стори скитането по чуждите къщи, се отдаде на относителното удобство: забравих-

ме любовта. Площта от трийсет и четири квадрата ни направи самодоволни. Мечтата ни достигаше едва до двустаен апартамент от петдесет квадрата! Ентусиазмът ни се охлаждаше, без да забележим, в току-що купения седемдесетлитров хладилник. Разговорите ни непрекъснато се въртяха около нов абажур или настолна лампа. Накратко, докато други овладяваха земи и пространства, ние бяхме прещастливи, че новият ни килим стига чак до вратата.